

Research Article

ระบํารีดุหยง

RABUM TAREE DU YHONG

ประจักษ์ ไม้เจริญ* สมชาย พูลพิพัฒน์ รินลพัธ ชินวุฒิกุลกาญจน์ อีรดา นุ่มเจริญ
และ พรรณพัชร วิชาสวัสดิ์

สาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Prajak Maicharoen*, Somchai Poolpipat, Rinlaphat Chinnawutkullakarn, Theerata Numcharoen
and Pannapat Wichasawat

Dramatic Arts and Drama Faculty of Humanities & Social Sciences Phranakhon Rajabhat University

*E-mail: prajakmai5@gmail.com

Received: 2024-01-30

Revised: 2024-06-11

Accepted: 2024-06-14

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์การแสดงชุด ระบํารีดุหยง เป็นการวิจัยสร้างสรรค์เชิงคุณภาพ มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนอผลการวิจัยสร้างสรรค์แบบ พรรณนาวิเคราะห์ พะยูนผู้สุดท้าย เป็นสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมที่ใกล้สูญพันธุ์อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ เกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ทะเลที่อยู่อาศัยของพะยูนเกิดเชื่อมโยงของระบบนิเวศใต้ท้องทะเล การประมงและการไล่ล่าของมนุษย์ที่มีความคิดว่าพะยูนเป็นสัตว์นำโชคเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พะยูนจึงกลายเป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก

การสร้างสรรค์การแสดงชุดระบํารีดุหยง พบว่า ผู้ที่ได้รับชมการแสดงชุดนี้ตระหนักถึงความสำคัญของพะยูนและร่วมกันอนุรักษ์พะยูนให้คงอยู่สืบไป พบองค์ประกอบการแสดง ดังนี้ 1) การกำหนดชื่อชุดการแสดงจากภาษาท้องถิ่นของชาวบ้านให้ชื่อว่า ระบํารีดุหยง 2) ดนตรี ศึกษาทำนองเพลงพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่างแล้วนำมาประพันธ์เพลงใหม่ให้ชื่อว่าเพลงระบํารีดุหยง 3) ท่ารำ สร้างสรรค์จากพฤติกรรมของพะยูน 20 ท่า 4) เครื่องแต่งกายมีแนวคิดมาจากการเลียนแบบพะยูน ในส่วนของกระโปรงและสีของชุด ตัวเสื้อได้มาจากเสื้อบานง คอเสื้อได้จากเสื้อบะबाและต่อแขนให้บานออก 5) การแต่งหน้า

จะเน้นการแต่งแบบสวยงาม การทำผมรวบผมตึงมวยต่ำ สวมกระบังหน้า ด้านบนศีรษะติดตั้งตัวพะยูนขนาดเล็ก 6) การคัดเลือกผู้แสดงนั้นใช้เป็นผู้หญิงล้วน มีส่วนสูงเท่ากัน

คำสำคัญ: ตารีดูหยง พะยูน สมบัติทางธรรมชาติอันล้ำค่า

ABSTRACT

This creative research's objective is to create a performance "Taree Du Yhong Dance". This is qualitative creative research with the tool for collecting data as follows; observation, interview, focus group discussion, criticism from experts, and present the results of creative research in descriptive and analytical form. The last herd of dugongs, an endangered mammal species living in the area around Koh Libong, Kantang District, Trang Province, has decreased in number to the point of near extinction. Because the dugong's sea habitat has deteriorated the underwater ecosystem. Fishing and hunting by humans who believe that dugongs are sacred animals which bring good luck. Dugongs have thus become an important aquatic animal and are in great demand in the market.

The creation of "Rabum Taree Du Yhong or Taree Du Yhong Dance" performance found that those who watched this performance realized the importance of dugongs and worked together to conserve dugongs for eternity. The performance elements were found as follows; 1) Naming the performance set from the local language of the villagers and giving it the name "Rabum Taree Du Yhong or Taree Du Yhong Dance". 2) Music creation by studying the melodies of folk songs in the lower south part of Thailand and then, composing a new song called "Rabum Taree Du Yhong or Taree Du Yhong Dance" 3) Dance postures were inspired by the behavior of dugongs in 20 different poses. 4) Costumes are based on the idea of imitating a dugong in control of the skirt and the color of the dress. The shirt is derived from a Banong shirt with the neckline from a Baba shirt and the sleeves are extended to flare out. 5) The makeup are focused on beautiful styling and hair grabbing in a tight and low bun with face shield and there is a small dugong on top of the head. 6) Performers selection is all women with the similar heights.

Keywords: Taree Du Yhong, Dugong, Precious Natural Treasure

บทนำ

ประเทศไทยมีทรัพยากรทางธรรมชาติอยู่มากมายซึ่งแตกต่างกันไปตามภูมิภาค ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีกำลังจะหมดไป สาเหตุมาจากการที่มนุษย์ได้นำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้อย่างฟุ่มเฟือยอันประกอบด้วย ต้นไม้ ภูเขา แม่น้ำ และสัตว์ต่าง ๆ เกาะลิง จังหวัดตรัง เป็นเกาะตั้งอยู่ในน่านน้ำทะเลตรัง บริเวณปากแม่น้ำตรังและแม่น้ำปะเหลียน ห่างจากฝั่งบ้านเจ้าไหมไปทางทิศใต้ประมาณ 2 กิโลเมตร และมีขนาดพื้นที่ใหญ่กว่าเกาะใด ๆ ที่อยู่เขตปกครองของจังหวัดตรังนี้ เกาะลิงมีฐานะเป็นตำบล ที่อยู่ในเขตปกครองของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง บริเวณเกาะลิงจะมีหล้าทะเลขึ้นริมชายฝั่งทะเลทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวเกาะ ขึ้นงอกงามหนาแน่นมาก และมีฝูงพะยูนซึ่งเป็นสัตว์น้ำชนิดแรกของประเทศไทยที่กำหนดให้เป็นสัตว์ป่าสงวนฝูงสุดท้ายซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ใกล้สูญพันธุ์ (Adulyanukosol, 2008) อาศัยอยู่บริเวณรอบเกาะลิง พะยูนเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม มีลำตัวรูปกระสวยคล้ายโลมา ลำตัวมีสีเทาอมชมพูหรือน้ำตาลเทาสีของส่วนท้องอ่อนกว่า พะยูนมีขนสั้นตลอดลำตัวและมีขนเส้นใหญ่อยู่อย่างหนาแน่นบริเวณปากมีตาและหูขนาดเล็กอย่างละคู่ ส่วนของหูเป็นรูเปิดเล็ก ๆ ไม่มีใบหูมีรูจมูกอยู่ชิดกันหนึ่งคู่ รูจมูกมีลิ้นปิด-เปิด มีครีบด้านหน้าหนึ่งคู่อยู่สองข้างของลำตัวและมีติ่งนมอยู่ด้านหลังของฐานครีบ ครีบทั้งสองเปลี่ยนแปลงมาจากขาคู่หน้า ภายในครีบประกอบด้วยนิ้ว 5 นิ้ว ปกติพะยูนว่ายน้ำช้า ๆ มีกระดูกที่มีโครงสร้างแน่นและหนัก

ซึ่งเหมาะกับวิถีชีวิต อาศัยหากินอยู่ที่พื้นทะเล ไม่มีอาวุธป้องกันตัว มีเพียงลำตัวที่ใหญ่ มีหนังหนาป้องกันอันตรายจากการกัดหรือทำร้ายจากสัตว์ เมื่อมีบาดแผลเลือดแข็งตัวได้เร็วมาก ส่วนลูกอ่อนจะอยู่กับแม่และอาศัยตัวแม่เป็นโล่กำบังที่ดี ชื่อเรียกพะยูน มีหลายชื่อด้วยกัน คือ หมูน้ำ หมูคุด ดูหยง เจือก วัวทะเล และดูกอง พะยูน หรือปลาพะยูน เป็นชื่อที่นิยมใช้ทั่วไปในประเทศไทย ประชาชนชาวภาคใต้นิยมเรียกพะยูนว่า ดูหยง หรือดูหยง ซึ่งมาจากภาษามลายูซึ่งใช้เรียกพะยูน หรือหมูทะเล ในภาษาเขียนบางแห่งอาจเขียนไปเป็นดูยง ดูหยง ตูยง หรือตุหยง และเรียกพะยูนอีกชื่อหนึ่งว่า หมูน้ำ ซึ่งอาจมาจากลักษณะรูปร่างที่อ้วนพร้อมทั้งมีขนตามลำตัวและลักษณะการกินอาหารที่คล้ายหมูก็ สมัยก่อนพบพะยูนมากในทะเลไทยทั้งสองฝั่ง แต่ปัจจุบันพบพะยูนฝูงสุดท้ายอยู่ที่เกาะลิงเท่านั้น ซึ่งยังคงหลงเหลือให้เห็นน้อยมาก พะยูนจึงกลายเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญและเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดตรัง

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น พะยูนมีความสำคัญกับคนไทยใกล้ชิดและเรียนรู้เกี่ยวกับพะยูนโดยผ่านเรื่องราวของมาเรียมและยามีล ลูกพะยูนกำพร้าเพศเมียและเพศผู้ ที่ได้รับการอนุบาลอย่างใกล้ชิดโดยทีมสัตวแพทย์และนักวิชาการ ชาวบ้านและอาสาสมัครกว่าร้อยชีวิต แต่ในที่สุดมาเรียมและยามีลก็จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ความตายของพะยูนบอกอะไรกับเราได้บ้างถึงสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและอะไรคือความท้าทายในการอนุรักษ์สัตว์ทะเลหายากชนิดนี้ให้อยู่คู่ทะเลไทย ถึงเวลาหรือยังที่คนไทยทั้งประเทศจะต้องหันหลังกลับมา

มองถึงความสำคัญพะยูน สมบัติทางธรรมชาติอันล้ำค่าที่กำลังจะหายไปจากท้องทะเล อย่าคิดว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญอะไรก็แค่พะยูนกลุ่มหนึ่ง ลองมองไปจะเห็นว่ากลุ่มพะยูนเหล่านี้ให้อะไรกับท้องทะเลให้อะไรกับชาวประมงให้อะไรกับคนในชาติให้อะไรกับชาติ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาเรื่องพะยูนและนำเสนอเป็นผลงานวิจัยสร้างสรรค์การแสดงชุด ระเบิดาร์ดูหยง เพื่อเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของพะยูน ที่เกาะลิบง จังหวัดตรัง ให้คนรุ่นหลังได้รู้จักและให้เห็นถึงความสำคัญของพะยูนตลอดจนคติความเชื่อเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีต่อวิถีชีวิตชาวบ้านเกาะลิบง จังหวัดตรัง ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ชุดระเบิดาร์ดูหยง ส่งเสริมให้กับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน นำไปจัดการแสดงเพื่อช่วยกันส่งเสริมประชาสัมพันธ์ พะยูน ที่เกาะลิบง จังหวัดตรัง ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้น ในเวทีระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์การแสดงชุด ระเบิดาร์ดูหยง

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

การแสดงชุด ระเบิดาร์ดูหยง สามารถนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1) การจัดการแสดง ระเบิดาร์ดูหยง เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าในศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์และส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ เพื่อสืบสานด้านนาฏศิลป์ต่อไป

2) ผลจากการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ทำให้การแสดง ระเบิดาร์ดูหยง เป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดทางวิชาการทางด้านนาฏศิลป์

3) ผลจากการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

4) ผลจากการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ สามารถจัดทำสื่อ วิดีทัศน์ ออกเผยแพร่สู่สถานศึกษาได้ทั่วประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านระยะเวลา ในการวิจัยสร้างสรรค์ระเบิดาร์ดูหยง ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย โดยเริ่มจากที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติเค้าโครงวิจัยเป็นต้นไป 12 เดือน

ด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาพะยูน คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและเลือกพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ เกาะลิบง จังหวัดตรัง การเลือกพื้นที่ในการศึกษานั้นใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการแต่งหน้าทำผม ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์ ชาวประมง ประชาชนพื้นบ้าน นักวิชาการด้านพะยูน

2) กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยสร้างสรรค์ได้คัดเลือกมาแบบเจาะจง โดยกำหนดรวมทั้งสิ้น 21 คน ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 73 คน เป็นกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลหลักและความสำคัญ

เกี่ยวกับการวิจัยสร้างสรรค์การแสดงชุด ระบาย ตารีดูหยง แบ่งออกเป็น ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน นาฏศิลป์จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรี จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญทางการแต่งกาย จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการด้านพะยูน 1 คน ชาวประมง ประชาชนพื้นบ้าน เกาะลิบง จังหวัด ตรัง 4 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์วิพากษ์การแสดง จำนวน 5 คน ผู้ชมการแสดงชุด ระบาย ตารีดูหยง 50 คน กลุ่มผู้แสดง คือ นักศึกษาศาขานาฏศิลป์ และการละคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 8 คน

บทบทวนแนวคิด

แนวคิดการเกิดและคงอยู่วัฒนธรรมพื้นบ้าน แนวคิดเกี่ยวกับการเกิดและคงอยู่ของ วัฒนธรรมพื้นบ้าน พัทยา สายหู กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านคือ แบบฉบับร่วร่วมกันของ กลุ่มชนหรือสังคมชาวบ้าน ซึ่งเกิดขึ้นด้วยความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถสร้างสรรค์ ความพอใจ ค่านิยมปัจจัยทั้ง 4 ประการ นี้รวมกันจึงเกิดสิ่งที่ เรียกว่า วัฒนธรรม เมื่อสิ่งทั้งหลายที่นำมาสร้าง ใช้ร่วมกันสามารถสนองความต้องการ ความพอใจ ของกลุ่มคน ภายในเงื่อนไขและปัจจัยทั้งหลาย ที่เกี่ยวเนื่องกัน (Sai-hu, 1978, p.14) แบบร่าง ของสังคมที่เกิดขึ้นมีทั้งความรู้ ความเข้าใจ ความพอใจและการสร้างสรรค์งานจึงเกิดวัฒนธรรม เพื่อสนองตอบความต้องการการทำวิจัยสร้างสรรค์ ตารีดูหยงครั้งนี้ได้เกิดความคิดในการศึกษาผลงาน ท้องถิ่นซึ่งเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่อยู่คู่จังหวัดตรัง นำเสนอการแสดงพื้นบ้านสู่สาธารณชนโดยใช้แนวคิด เกี่ยวกับการเกิดและคงอยู่ของวัฒนธรรมพื้นบ้าน

แนวคิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม

แนวทางในการวิเคราะห์หาคำตอบที่เกี่ยวกับการ เกิดขึ้นและคงอยู่ตลอดจนการสืบทอดต่อไป ของการแสดงในภาคใต้ แนวความคิดที่เกี่ยวกับการ ผสมผสานทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ บุญยงค์ เกศเทศ กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของวัฒนธรรม ย่อมมีการสืบทอดกันอยู่เสมอ โดยเฉพาะในสังคม ที่มีการคมนาคมติดต่อกันอย่างกว้างขวางอย่างรวดเร็ว การแลกเปลี่ยนหรือผสมผสานทางวัฒนธรรม ไม่จำกัดเฉพาะในท้องถิ่นหรือภายในประเทศ เท่านั้น หากยังขยายขอบเขตในต่างประเทศด้วย (Kettes, 1993, p.49) ในทุกรูปแบบเมื่อมีผู้สร้าง ย่อมมีผู้สืบทอดและถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลัง ผู้วิจัยสร้างสรรค์จึงได้สอบถามข้อมูลจากเกาะลิบง จังหวัดตรัง ให้ถ่ายทอดแนวทางอนุรักษ์วิธีการสังเกต พฤติกรรมของพะยูน เพื่อนำมาทำทางและพฤติกรรม ของพะยูนมาสร้างสรรค์เป็นท่ารำตารีดูหยง

ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

ทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรม เป็นการกำหนด เขตพื้นที่วัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกขึ้น แนวความคิดหลักคือ มีปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ด้วยกัน ประกอบด้วย นวัตกรรม การสื่อสาร ระบบสังคม และช่วงเวลา (Roger, 1962, P.18) การแพร่กระจาย ทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัว กระตุ้นและเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการอพยพ ย้ายถิ่นที่อยู่ของมนุษย์และนำความเชื่อทาง วัฒนธรรมติดตัวไปเผยแพร่ในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ หรือการแลกเปลี่ยนค้าขายทำให้วัฒนธรรมเกิด การหลั่งไหลและผสมผสานเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน จนเป็นวัฒนธรรมที่ยอมรับและเข้มแข็งทางสังคม ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จากสังคมหนึ่ง

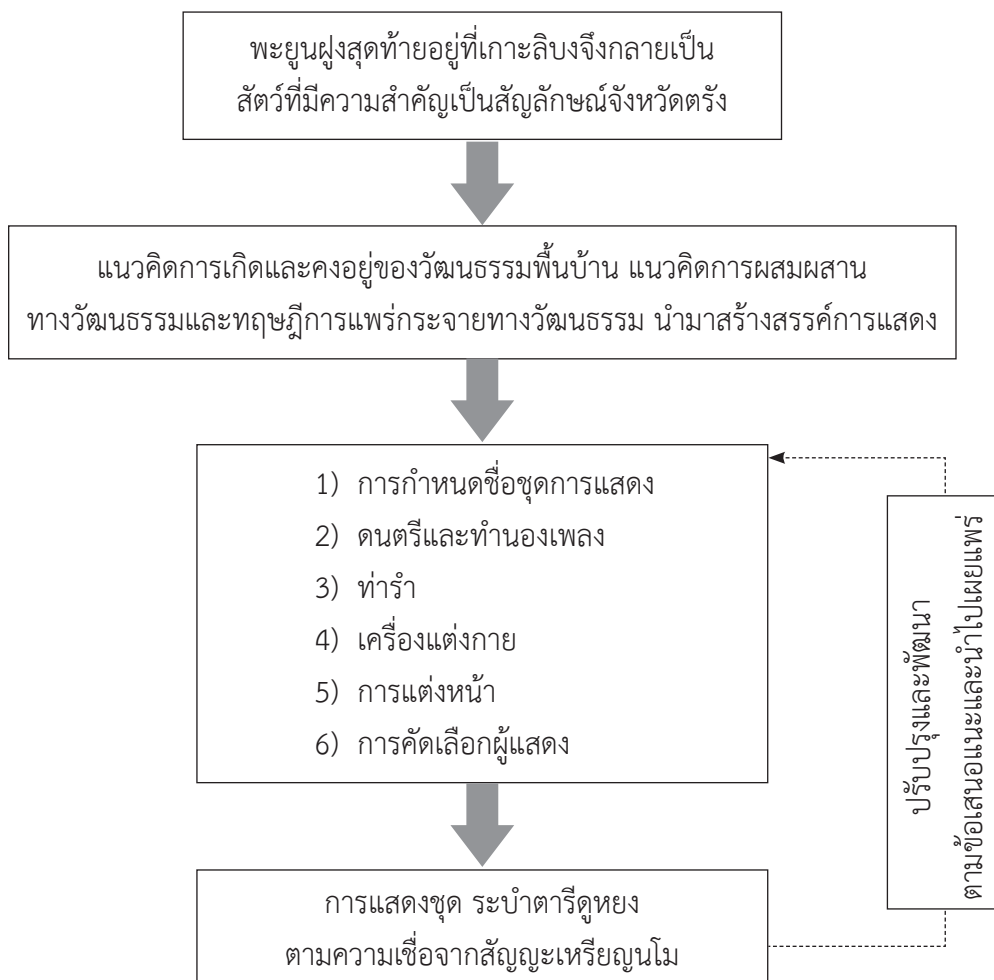
ไปสู่สังคมหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง การแพร่กระจาย มักจะเกิดขึ้นผ่านช่องทางการสื่อสารรูปแบบของ การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอยู่ภายใต้ระบบสังคม วัฒนธรรม ระบุว่าทรีดูหยงได้แพร่กระจายไปตาม สถานที่ต่าง ๆ โดยการจัดการแสดงให้ประชาชน ได้รู้จักการแสดงชุดนี้ กันนับว่าเป็นการแพร่กระจาย ทางวัฒนธรรมจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. วิธีการวิจัยสร้างสรรค์ การวิจัย สร้างสรรค์ชุด ระบุว่าทรีดูหยง ใช้วิธีการสร้างสรรค์ ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเก็บรวบรวม ข้อมูลจากภาคสนาม มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลประวัติ ความเป็นมา ของ พะยูน ที่เกาะลิบง จังหวัดตรัง

ภาพที่ 1 ภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของพะยูน จากหนังสือ ตำราเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัย ลักษณะเด่นและความสำคัญของพะยูน เกาะลิง จังหวัดตรัง และกำหนดเป็นขอบเขตที่จะนำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดง

2) ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์การแสดงตามทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพะยูน เกาะลิง จังหวัดตรัง ทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อสร้างสรรค์เป็นชุดการแสดง โดยทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูล สัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้รู้ปราชญ์ชาวบ้านและชาวประมงและผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพะยูน เกาะลิง จังหวัดตรัง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาการแสดงสร้างสรรค์ชุด ระเบิดอารมณ์ หึง แต่งเพลง ออกแบบท่ารำ ออกแบบเครื่องแต่งกาย ถ่ายทอดท่ารำฝึกซ้อมตามกระบวนการจนสำเร็จผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์และตรวจสอบความสอดคล้องของท่ารำ องค์ประกอบการแสดง ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 สำนวจความคิดเห็นในการแสดงสร้างสรรค์ชุด ระเบิดอารมณ์ หึง สังเกตสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามกลุ่มผู้แสดงนำไปจัดการแสดงเผยแพร่เพื่อสำวจความคิดเห็นของผู้ชมการแสดงจำนวน 50 คน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัยและการเผยแพร่การแสดง สรุปผลการวิจัยและเผยแพร่การแสดงสร้างสรรค์ชุด ระเบิดอารมณ์ หึง โดยจัดแสดงในงานต่าง ๆ จัดทำเป็นสื่อวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่

ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสถานศึกษาในจังหวัดตรัง และส่งวีดิทัศน์ไปให้จังหวัดตรังเพื่อให้จังหวัดได้ประชาสัมพันธ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างสรรค์
แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์กลุ่ม แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงสร้างสรรค์ชุด ระเบิดอารมณ์ หึง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับ การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ สรุปรูปแบบ ลักษณะรายละเอียดของการแสดงสร้างสรรค์ การออกแบบและพัฒนาการแสดงสร้างสรรค์ชุด ระเบิดอารมณ์ หึง ผู้ทรงคุณวุฒิ วิพากษ์การแสดง ตรวจสอบความสอดคล้องของบทร้องและองค์ประกอบสร้างสรรค์ขึ้น ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ สำนวจความคิดเห็นในการแสดงสร้างสรรค์ จากแบบสอบถามความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม ปรับปรุงตามคำวิพากษ์ของกลุ่มผู้แสดงและกลุ่มผู้ชม นำไปจัดการแสดงเผยแพร่เพื่อสำวจความคิดเห็นของผู้ชมการแสดงจำนวน 50 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมการแสดง โดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสำวจเบื้องต้น เป็นการลงพื้นที่เกาะลิง จังหวัดตรัง แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

เป็นแบบสัมผัสที่ไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกต
แนวทางสนทนากลุ่ม และการวิพากษ์การแสดง
ชุดระบำตารีดุหยง

ข้อเสนอแนะ

1) องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับพะยูนที่เกาะลิบง
อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ได้รับการสืบค้นและ
รวบรวมเป็นครั้งแรกในลักษณะผลงานวิชาการ
ที่เป็นมาตรฐานสามารถเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่สนใจ
นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ นำความรู้ไปใช้ใน
การอ้างอิงเชิงวิชาการ

2) ระบำตารีดุหยงเป็นผลงานวิจัย
สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ที่สมบูรณ์แบบสามารถนำไป
ถ่ายทอดให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และห่วงแหน
ไปสู่การอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

3) นักวิชาการด้านการศึกษารวมไปถึง
ผู้เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการแสดง
ระบำตารีดุหยงและสามารถให้การส่งเสริม สนับสนุน
ได้มากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาประวัติความเป็นมาของพะยูน
ที่เกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีชื่อเรียก
หลายชื่อ เช่น ปลาหมู หมูตูด ดูหยง มีรูปร่างลักษณะ
ลำตัวเป็นรูปกระสวยคล้ายโลมา ลำตัวมีสีเทา
หรือน้ำตาลเทา ช่วงท้องจะมีสีชมพูอ่อน พะยูน
มีขนสั้น ๆ ปรปรายตลอดลำตัวและมีขนเส้นใหญ่
อยู่อย่างหนาแน่นบริเวณปาก มีตาและหูขนาดเล็ก
อย่างละคู่ ส่วนของหูเป็นรูเปิดเล็ก ๆ ไม่มีใบหู
มีรูจมูกอยู่ชิดกันหนึ่งคู่ รูจมูกมีลิ้นปิด-เปิด พะยูน

หายใจทุก 1-2 นาที มีครีบด้านหน้าหนึ่งคู่อยู่สองข้าง
ของลำตัวและมีติ่งนมอยู่ด้านหลังของฐานครีบ
ครีบทั้งสองเปลี่ยนแปลงมาจากขาคู่หน้าภายในครีบ
ประกอบด้วยนิ้ว 5 นิ้ว เวลาคลอดลูกพะยูนจะเอา
หางออกมาก่อนเพราะถ้าเอาหัวออกมาก่อนลูกพะยูน
จะสำลักน้ำคลอดเสร็จจะอุ้มลูกขึ้นมาหายใจ อาหาร
ของพะยูนคือ หญ้าทะเล หญ้าทะเลที่เกาะลิบง
มี 11 สายพันธุ์ ได้แก่ หญ้ากวยช่ายทะเล หญ้า
กวยช่ายเข็ม หญ้าใบมะกรูด หรือ หญ้าอำพัน
หญ้าเงาใบเล็ก หญ้าเงาแคะหร หญ้าเงาใส
หญ้าชะเงาใบมน หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย หญ้าคาทะเล
หญ้าชะเงาเต่า หญ้าต้นหอม หญ้าตะกานน้ำเค็ม
สาเหตุที่พะยูนลดน้อยลงมาจากปัญหาจากอาชีพ
ทำการประมงเนื่องจากชาวบ้านในแถบชายฝั่งทะเล
อันตามันการดักอวนของชาวประมงทำให้พะยูน
ส่วนใหญ่ว่ายน้ำมาติดอวน จึงทำให้เสียชีวิตลง
อย่างมากและปัญหาจากความเชื่อของคนไทย
ในด้านไสยศาสตร์ในการนำพะยูนมาทำเครื่องราง
ของขลังอาทิ กระดุกของพะยูนนำมาทำของนำโชค
น้ำตาของพะยูนนำมาทำยาเสน่ห์ นำมาสร้างสรรค์
เป็นการแสดงชุด ระบำตารี ดูหยง พบองค์ประกอบ
การแสดง 6 องค์ประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การกำหนดชื่อการแสดง ระบำตารีดุหยง
มาจากคำว่า ตารี หมายถึง ระบำหรือการฟ้อนรำ
ดูหยง หมายถึง พะยูน ภาษายาวี คำว่า ดูหยง
ความหมายว่า ผู้หญิงแห่งท้องทะเล ระบำตารีดุหยง
หมายถึง การวิจัยสร้างสรรค์ชุดการแสดงทาง
นาฏศิลป์ไทย ที่นำเอาพฤติกรรมของพะยูน
ที่เกาะลิบง จังหวัดตรัง มาเป็นชื่อการวิจัยสร้างสรรค์
เป็นชุดการแสดง

2) ดนตรีและทำนองเพลงระบำตารีดุหยง บรรยายถึงลักษณะของผุ้งพะยูนที่แหวกว่ายอยู่ใต้ท้องทะเล เป็นเพลงพื้นเมืองภาคใต้ สร้างสรรค์ทำนองเพลงขึ้นมาใหม่โดยมีแนวคิดในการประพันธ์เพลงพื้นบ้านภาคใต้จากเพลงต่าง ๆ เช่น เพลงตารีกีปัส เพลงรองเง็ง เพลงตาริบุหงา เพลงตาริปายง เพลงกีปัสราหะ เพลงกีปัสเรนัง ที่มีลีลา มีความหลากหลายเพื่อให้อารมณ์ของเพลงสื่อถึงความรื่นรมย์และแสดงถึงท่าทางพฤติกรรมของพะยูน เพลงที่ประพันธ์ใหม่กำหนดเรียกชื่อเพลงตามชุดการแสดงคือ เพลงระบำตารีดุหยง บรรเลงโดยวงดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ผสมผสานกับเครื่องดนตรีฝรั่ง ประกอบด้วย ไวโอลิน กลองร่ามะนา แทมมารีน แมนโดลิน แอคคอร์ดเดียน เป็นต้น การแสดงชุดระบำตารีดุหยง กำหนดรูปแบบการแสดงออกเป็น 3 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 ทศนาลีลาดุหยง ช่วงนี้เป็นการแสดงท่าทางเพื่อบอกถึงสระของพะยูน ไม่ว่าจะเป็น หาง ครีบ รูปร่าง และท่าทางที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมการว่ายน้ำของพะยูน โดยใช้ทำนองเพลงที่มีจังหวะช้า

ช่วงที่ 2 ดุหยงเริงระบำ ช่วงนี้เป็นการแสดงท่าทางเพื่อบอกถึงพฤติกรรมของพะยูน การใช้ชีวิตของพะยูนไม่ว่าจะเป็นการกินอาหาร การขึ้นผิวน้ำเพื่อหายใจ โดยใช้ทำนองภาคใต้ตอนล่างมาผสมผสาน และใช้ทำนองเพลงที่มีจังหวะเร็วขึ้น

ช่วงที่ 3 ดุหยงหรรษา ช่วงนี้เป็นการแสดงลีลาที่มีความสนุกสนานของพะยูน ซึ่งใช้ทำนองภาคใต้ตอนล่างมาผสมผสานเข้าอย่างลงตัว มีการนำพฤติกรรมพะยูนมาใส่เพิ่มเติม เช่น อุ้มลูก การขัดซี่โคล การอยู่เป็นฝูง เป็นคู่ โดยใช้ทำนองเพลงเร็วที่มีจังหวะสนุกสนาน

3) ทำรำระบำตารีดุหยง การสร้างสรรค์กระบวนการทำรำตามแนวคิดการสื่อให้เห็นถึงพฤติกรรม สระของพะยูน รวบรวมนำมาสู่การสร้างสรรค์และการกำหนดกรอบจารีต ประเพณีของนาฏศิลป์ไทย แนวคิดในการสร้างสรรค์กระบวนการทำรำมาจาก ท่าทางพฤติกรรม การว่ายน้ำ การผุดพ่นน้ำ การอุ้มลูก การกินหญ้า การนอนของพะยูน รวมไปถึงสระท่าทางของพะยูน แล้วนำท่าทางต่าง ๆ มาสร้างสรรค์ให้เป็นรูปแบบท่าทางนาฏศิลป์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีนาฏยศัพท์ ภาษาท่า การเรียนแบบธรรมชาติ และทำรำพื้นบ้านภาคใต้ รวมถึงท่าเต้นการแสดงรองเง็งมาปรุงแต่งให้เกิดท่ารำที่สวยงามจำนวน 20 ท่า เช่น

ภาพที่ 2 ท่าว่ายวนสมุทร

ภาพที่ 3 ท่าว่ายนสมุทรหมู่

ภาพที่ 4 ท่าเหลียวหลังมองสมุทร

ภาพที่ 5 ท่าชมหาง

4) เครื่องแต่งกายระบำตารีดูหยง ผู้สร้างสรรค์มีแนวความคิดการประดิษฐ์เครื่องแต่งกายเป็นแบบของหญิงสาวชาวใต้ การใช้ลักษณะและสีชมพูอ่อนตามลักษณะของตัวพะยูนที่มีหน้าท้องสีชมพูอ่อน สื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของตัวพะยูนได้อย่างชัดเจน มีการออกแบบให้เกิดความทันสมัยมากยิ่งขึ้น การตัดเย็บมีการคงลักษณะของรูปแบบเสื้อภาคใต้ไว้ โดยการตัดด้วยผ้าลูกไม้ชายเสื้อยาวแขนระบาย

ภาพที่ 6 ภาพเครื่องแต่งกาย ระบำตารีดูหยง

ศีรษะสวมตัวพะยูนตัวน้อยอยู่บนศีรษะเพื่อสื่อได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพิ่มกระบังหน้าสีเงินเพื่อให้เกิดความสวยงามและกลมกลืนตัดกันใบหน้าของผู้แสดงให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ตกแต่งด้วยการห้อยคริสตัล

หยดน้ำสองข้างเพื่อให้เกิดความสวยงามตั้งน้ำที่ไหลผ่านตัวพะยูนใช้สวมใส่หลังจากรวบผมตั้งมวยต่ำสวมศีรษะ

ภาพที่ 7 ภาพเครื่องสวมศีรษะ

การออกแบบเสื้อให้มีลักษณะร่วมสมัย โดยมีการใช้ผ้าลูกไม้ตัดเย็บมีกลิ่นไอของเสื้อบานง ลูกไม้แบบยะหยา คอออกแบบในลักษณะคอจีน ซึ่งในจังหวัดตรังมีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้สร้างสรรค์นำมาประยุกต์ใช้แขนเสื้อเป็นระบายวงกลมตัวด้วยผ้าพื้นเพื่อให้เกิดความสวยงามแปลกใหม่แต่ยังคงไว้ซึ่ง เอกลักษณ์ สีที่ใช้สีเทาซึ่งเป็นสีเดียวกับตัวพะยูน ออกแบบซิปหลังเพื่อนักแสดงสวมใส่สะดวก

ภาพที่ 8 ภาพเสื้อ

เกาะอกตัดด้วยผ้าไหมอิตาลีสีเทาแทรกกลางด้วยสีชมพูอ่อน ตามลักษณะของตัวพะยูนที่มีหน้าท้องสีชมพูอ่อน มีการตกแต่งด้วยเพชรและให้เกิดความสวยงามใช้สวมใส่ก่อนที่จะใส่เสื้อลูกไม้

ภาพที่ 9 ภาพเกาะอก

เข็มขัด ตัดด้วยผ้าแข็ง แล้วเย็บทับด้วย ดิ้นสีเงิน เพื่อให้กลมกลืนกับเสื้อสีเทา การใส่เข็มขัด นั้นเพื่อให้เห็นสรีระของผู้แสดงมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 10 ภาพเข็มขัด

กระโปรง มีการออกแบบให้เหมือนกับ ลักษณะของพะยูน ใช้ผ้าไหมอิตาลีสีเทาตัดเย็บ ต่อหางปลาเหลี่ยม ด้านหน้าเป็นลักษณะของหาง พะยูน ด้านหลังเป็นลักษณะโค้งซึ่งเป็นวิวัฒนาการ ของพะยูนและสอดคล้องกับท่าของระบำช่วงการโชว์ สรีระ มีการตกแต่งชายกระโปรงด้วยลูกไม้สีเทา ให้เกิดความสวยงามและแทรกผ้าตาข่ายเย็บรููด ด้านในของการต่อบานด้วยสีเทาทึบ เพื่อให้เกิด มิติในการมองเห็นและปิดท้ำของผู้แสดง ชีพหลัง สวมใส่ง่าย

ภาพที่ 11 ภาพกระโปรง

5) การแต่งหน้าและการทำผมสำหรับการ แสดงแต่งหน้าแบบสวยงามและเพิ่มไฮไลท์ ตรงหน้าผากกับแก้มทั้งสองข้างให้เป็นสีเทาเล็กน้อย โดยเฉพาะเปลือกตานั้นควรเน้นที่สี เทาดำ หรือน้ำตาลดำ เท่านั้น การเขียนคิ้วควรเขียนแบบหนา ไม่ใช่เส้นบาง เพราะจะไม่เข้ากับการเขียนตาปิดแก้ม ด้วยสีชมพูจะทำให้หน้าสว่างขึ้นและรับกับสีไฮไลท์

6) การคัดเลือกผู้แสดง ระบำตารีดูหยง คัดเลือกผู้ที่มีความสูงในระดับเดียวกัน กำหนดผู้แสดง 8 คน โอกาสที่แสดงระบำตารีดูหยงแสดงได้ใน งานทั่วไป ทั้งงานมงคล งานเลี้ยงต้อนรับ สาธิต การเรียนการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง ระบำตารีดูหยง ผลของการศึกษาวิจัยสร้างสรรค์ ครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สร้างสรรค์ นำไปสู่การอภิปรายผลการสร้างสรรค์ การแสดงชุดระบำตารีดูหยง พบว่า การสร้างสรรค์ ผลงานชุดการแสดงนาฏศิลป์ที่กำหนดแนวคิด เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พะยูนที่เกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีการอนุรักษ์พะยูนรวมถึง สภาพแวดล้อมของเกาะลิบง ที่คุณค่าและประโยชน์ ต่อมนุษย์อย่างมากมาย พะยูนมีทั้งหมด 2 สายพันธุ์ คือ พันธุ์หางกลมและพันธุ์หางปลา ซึ่งที่เกาะลิบง จังหวัดตรัง มีพะยูนฝูงสุดท้ายคือพันธุ์หางปลา การสร้างสรรค์ระบำตารีดูหยงชุดนี้มีการตั้งชื่อ โดยใช้คำว่าระบำ สอดคล้องกับแนวคิดระบำเป็นชื่อ เรียกงานการแสดงประเภทหนึ่งมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และในปัจจุบันคำว่า ระบำ มีความหมายโดยทั่วไปว่า การแสดงเป็นชุดสั้น ๆ ไม่เป็นเรื่องราวอย่างละคร มีผู้แสดงหลายคน ฟ้อนรำตามเนื้อร้องหรือ

ทำนองเพลงไปตั้งแต่ต้นจนจบเพลง (Viroonrak, 2005, pp.571-572) จะเห็นได้ว่าระบำตารีดุหยง เป็นระบำชุดสั้น ๆ ไม่เป็นเรื่องราว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดที่นำมาประดิษฐ์ระบำมีด้านการแสดงที่สืบเนื่องมาจากศิลปะวัฒนธรรมไทยพุทธ ไทยมุสลิมและไทยเชื้อสายจีน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การผสมผสานการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ กีฬาพื้นบ้านและจิตรกรรม ประติมากรรม (Srisuwan, 2003) ระบำตารีดุหยง เป็นระบำที่สืบเนื่องจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว วัฒนธรรมไทยพุทธ ไทยมุสลิม เช่นกัน องค์ประกอบ การแสดงระบำตารีดุหยงประกอบด้วย การกำหนด ชื่อชุดการแสดงชุดนี้ว่า ระบำตารีดุหยง เพื่อเป็นการอนุรักษ์พะยูนที่เกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง การตั้งชื่อชุดการแสดงต้องตั้งชื่อให้มีความเหมาะสม ฟังชื่อชุดการแสดงแล้วอยากดู ที่สำคัญชื่อชุดการแสดงต้องสอดคล้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดงด้วยชื่อต้องมีความสัมพันธ์กับท่ารำ สัมพันธ์กับเครื่องแต่งกาย สัมพันธ์กับดนตรีเนื้อเพลง และทำนองเพลง (K. Lamert-Apikit, personal communication, December 17, 2016) ระบำตารีดุหยง ได้สร้างสรรค์ทำนองเพลงขึ้นมาใหม่

ใช้เพลงดนตรีที่ไม่มีเนื้อร้องมาประกอบการแสดง ดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงคือวงดนตรีพื้นเมืองของชาวใต้ตอนล่างผสมกับไวโอลิน ท่ารำในศาสตร์ของการแสดง ทั้งการใช้นาฏยศัพท์ การใช้ภาษาท่า การตีบท กรณีมีความจำเป็นต้องนำมาใช้ผสมผสานเพื่อให้ชุดการแสดงมีความสวยงามลงตัว นอกจากนี้การสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ไม่ควรนำเพลงที่มีอยู่แล้วมาใช้ควรประพันธ์เพลงใหม่เนื้อร้องใหม่ถึงจะเรียกว่าการสร้างสรรค์ ปัจจุบันบางครั้งผู้สร้างสรรค์คิดชุดการแสดงขึ้นมาแต่ใช้เพลงที่มีอยู่แล้วมาใส่ในท่ารำซึ่งไม่เหมาะสม เพราะบางทีเพลงที่นำมาใช้อาจจะมีท่ารำอยู่แล้ว จึงไม่ควรนำเพลงเก่ามาสร้างสรรค์ในงานใหม่ ท่ารำสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีนาฏยศัพท์ ทฤษฎีภาษาท่าทาง แนวคิดการเลียนแบบธรรมชาติ (P.Boonjanpetch, personal communication, December 17, 2016) การออกแบบท่ารำในการสร้างสรรค์มีทั้งสิ้นจำนวน 20 ท่ามีการแปรแถว 11 รูปแบบ โอกาสที่แสดงสามารถแสดงได้ในงานทั่วไป ทั้งงานมงคล งานอวมงคล งานสาธิตประกอบการเรียน

REFERENCES

- Adulyanukosol, K. (2008). **Sea-Cow**. Bangkok: Marine and Coastal Resources Research and Development Institute. (In Thai)
- Kettes, B. (1993). **Lae Lod Wannakham**. Bangkok: O.S. Printing House.
- Roger, M. (1962). **Diffusion of Innovation**. New York: The Free Press.
- Sai-hu, P. (1978). **Beneficial Values and Harmful in Thai Society**. Bangkok: TU Digital Collections. (In Thai)

- Srisuwan, R. (2003). **The Study of Creation of Southern Folk Dance.**(Research report). Songkhla: Songkhla Rajabhat University. (In Thai)
- Viroonrak, S. (2005). **Dancing Arts in the Reign of King Rama the IX.** Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
-